

KIŞ UYKUSU

Her filmin her insana değen sahnesi başkadır. Genel olarak seyrettiğimiz zamandaki ruh halimiz bu sahneleri filmde cim bızlar ve filmi belleğimize o hislerle kaydeder.

Bu nedenledir ki bir filme dair yapılan tüm eleştiriler nesnel dir ve aynı kişi başka bir zamanda seyretse farklı noktalara takılabilir. Bunu gözeterek herhangi bir filmi izlemeden önce tanıtım ve fragmanı dışında bilgi edinmek istemem. Sonrasında ben ne görmüşüm, başkaları ne görmüş diye yazılanlara şöyle bir göz atarım.

Bir de tabi marka olan isimler vardır, az çok ne ile karşılaşacağınızı bilirsiniz. Nuri Bilge Ceylan görsellik demektir mesela. Hareket ya da ağır diyalog bekleyenler tercih etmez. Sinemayı sadece bir eğlence aracı olarak görenler asla gitmez. Festivalciler için vazgeçilmezdir, ivedikçiler için katlanılmaz. Bu sebeple beraber gidecek arkadaş bulmakta zorlandığım bir film oldu Kış Uykusu. Aslında neden birini aradım tam olarak da bilmiyorum.

Seyircilik işinin bireysel olduğunu düşünen biri olarak böylesi filmlerde yanımdakilerin sadece odaklanmamı zorlaştırdığına inanırım ama bu sefer sanki içine düşeceğim derin hüznün girdabını hissetmişcesine yanımda biri olsun istedim.

Film seyretmeyi seven ve ara sıra da bunlar üzerine karalayan biri olarak çok teknik bir yazı yazmayacağım. Hele de böylesi ödüllü bir yönetmenin bence en iyi filmi olan Kış Uykusu için ahkam kesme haddini kendimde görmüyorum. Bu nedenle burada zihnime çakılı kalan sahnelerden parça parça alıntılar yaparak sesli düşüneceğim. Sinematografik bakışına hayran olduğum bir arkadaşımın da film üzerine notlar diye başladığı yazıyı görünce diğer eleştirmenlere de göz atayım dedim ve beğenerek seyrettiğim filme yaptıkları basit eleştirileri görünce çoğunun filmdeki mutsuz karakterlerden biriyle kurdukları ruh benzerliği neticesinde aslında kendilerine öfkelenediklerini gördüm.

Azıcık düşünen her insanın kendinden parçalar bulacağı filme yazılan eleştirileri yersiz buldum. Oyuncuların hepsinin ayrı ayrı başarılı olduğunu belirtmeye gerek yok. Görsellik de her zamanki gibi mükemmel. Bu sefer biraz daha fazla diyalog barındıran film, imgelerle birlikte kimi zaman sözcüklerin yakıcılığını, kimi zaman tamamlayıcılığını, bazen de kurtarıcılığını da alarak yanına farklı bir Nuri Bilge Ceylan filmi çıkarmış ortaya. Kelimeleri seven biri olsam da, filmde, imgeleri gölgelemeyen tonda kullanılmış olmasına da sevindim.

Ancak filmde bir nevi münzevi hayatı yaşayan, hayal kırıklıklarının sürüklediği bu yerde böylesi durgun bir hayata alışan, hatta artık her şey için geç olduğunu düşünüp hareket etmekten korkan karakterler içime dokundu. Film, insanın ne kadar çaresiz, ne kadar yalnız, ne kadar fark edilmeye, beğeniye ihtiyacı

olduğunu görmek, yaratılışımızda o eksik bırakılan noktalarımızın ruhumuzu gerçekten besleyecek manevi çizgilerle birleştirilmediğinde insanın sanatla da bir yere varamayacağını, ne yaparsa yapsın, ne kadar zengin, eğitilmiş, kibar, yetenekli olursa olsun her insanın doğasındaki açlıkların ve açıkların kapanmayacağını ve bunların tüm insanlarda aynı olduğunu göstermede başarılıydı.

Nuri Bilge Ceylan filmleri için getirilen eleştirilerin başında “Eeee, şimdi noldu” cümlesi gelir. Bir durum tespiti yapar, sizi sorgulamaların içine bırakır ve gider. Çıkış yolu yoktur. Belki de yönetmen de henüz bir yolcu olarak devam ettiği yaşam serüveninde o cevabı bulamamıştır. Bu soru hala ruhunu yakmaktadır ki böyle etkileyici görsel imgelerle seyirciye de sordurmaktadır.

Filmin başında, arabanın camına atılan taş, hani her şey rutinde giderken birden başımıza gelen ve bizi değişime götüreceğimizin yolun başına getiren olaylar vardır ya hayatta, sanki onlara denk geliyordu. Cam kırıkları arasından bakmak ve oradan hayatını seyretmek, herkese ağır gelir ama bir taraftan da kısıldığın kapıyı fark ettirerek bundan kurtulmanın yolunu aramana vesile olur. Tabii bu kapandan kurtulmak istiyorsan. Taşı atan çocuğa inen tokat, onu atan babanın diğer camı kırması iç içe geçmiş travmaları yansıtırken, Aydın'ın olayın geçtiği dış mekandaki estetik yoksunluğuna takılmış olması da insanın kendi içinden dünyaya bakıyor oluşunun, mesleki körlüğünün, belki de bunedenle başkasının feryadına hep sağır kalışının en güzel şekilde sunumuydu.

Yazdığı yerel gazetede köşe yazısına bir köydeki bıçkı dikiş öğretmeninden gelen övgü dolu mektubu karısını ve tek arkadaşını çağırarak onlara bunu sesli olarak okuyan ve istenen yardım talebinden ziyade onu fark eden ve beğenen birinin varlığını hissettirmeye çalışan Aydın'ın yalnızlığı bir nevi kendisi gibi nitelikli

bir insan olan kız kardeşinin varlığı ile yıkılmaya çalışılsa da herkese en acı lafı bir kerede söyleyen bu kadının dobralığı ve negatif elektriğiyle Aydın'ın daha da içe kapandığı, yalnızlaştığı ve o bir kış günü zorla ilerledikleri yolda o mektubun geldiği köyün tabelasını görüp uzakta karlar altındaki bu köye özlem dolu bakışı bir küçük şefkate olan ihtiyacını resmediyordu.

Aynı evde, farklı odalarda, farklı hayatları yaşayan ve neredeyse bir otelin misafirleri gibi yemekten yemeğe birbirini gören bu aile içinde herkesin sevgi açlığı çekmesi doğal. Elbette başta hiçbir şey böyle değildir, o kısımları göremiyoruz ama birbirini severek yola çıkan insanların birbirinden bunca uzağa savrulmasında yine ruhi yabancılaştırmanın, ortak ideal yoksunluğunun, birer ulaşılamaz kale haline getirdikleri benliklerinin de katkısı büyük. Tam manasıyla teslim olmadıkları bir yazgıya, pasif direniş göstererek, karşı da gelmeden yaşıyor gibi yapmak. Varlığın içinde yokluk, yokluğun içinde duyarsızlık, birlikteliğin içinde yalnızlık, yalnızlığın yanında hep gitme duygusu, ama kimsenin bir yere gidememesi. Olumlu ya da olumsuz bir adım atmadan bir kış uykusunu sürdürmesi.

Filmde acı çeken bu karakterlerin içinde en çok şefkate muhtaç olan Aydın. Çünkü o en güçlü, en kibar, en kibirli, en yalnız. Çok sevdiğim bir arkadaşım hep derdi, hayatta zayıflar kadar güçlülerin de şefkate ihtiyacı olduğunu unutma ve bu farkındalığı hiçbir zaman yitirme diye. Oysa bu gerçek, toplumda çok da anlaşılabilmiş değil. Yani ne kadar ortalamanın üzerine çıkar ve güçlenirseniz şefkate olan ihtiyacınız da aynı oranda artar ama kimse sizin buna muhtaç olduğunuzu düşünmeden şefkatini düşkünlere dağıtır. Belki de kibirle vakarı karıştıran insana verilmiş ilahi bir cezadır bu şefkatten uzak yalnızlık. Ya da iç yolculuğunu kısaltmak için verilmiş bir ödül. Nerden baktığınıza bağlı. Tabi bunu bir başkasında seyrederken fark ediyor da insan, bir türlü

kendinden çıkıp kendine bu gözle bakamıyor. Hep derim, bir film seyrederek gibi seyretsek hayatımızı, teslim olması da daha kolay olacak, çözüme ulaşması da.

“Kötülüğe karşı koymamak” fikrine saplanan diğer mutsuz karakterin sorgulamaları da yine çıkmazda debelenip durmasının göstergesi. “Bize kötülük yapana karşılık vermesek o kötülüğünü anlayıp bundan vazgeçebilir mi, ondan özür dilesek, suçlu olduğu halde acaba nasıl bir yaşamımız olurdu” sorularının peşine takılmış bir bezgin Aydın’ın Ablası Necla.

Ve Nihal... Gençliğini, canlılığını bir adamın kanatları altında olmak için terk eden, onun kurallarına göre oynayacağı bir oyuna dahil olup bunu sürdürmekten memnun olmadığı halde bırakıp gidecek gücü olmayan, huzursuz, huzur vermeyen, kocasından en ufak şefkati esirgeyecek kadar ondan nefret eden bir kadın.

Yaşadığı düşünsel değişimle gittiği bir avdan elinde kendi vurduğu tavşanla dönen ve muhtaç olduğu şefkati önce kendisinin karısına göstermesi gerektiğini fark eden bir adam, Aydın. Morrocom’un çok güzel tespitiyle, filmin başında mantar toplayan adam kadın gibi toplayıcı iken, filmin sonunda vurarak getirdiği hayvanla artık toplayıcı değil doğada makbul erkek figürü gibi avcı olduğunu ispat ediyor ve film Aydın’ın yıllardır yazmayı planladığı kitabın başlığını atmasıyla bitiyor.

Kucağınızda bir sürü soruyla salondan çıkarken cevapları bulmak için esnek olmak gerektiğini hissediyorsunuz.

Her zaman insan denen varlığın tüm özellikleri ile kendini keşfetmesi için çeşitli imtihanlardan geçerek dönüp dolaşıp aynı noktaya geldiğini görüyoruz. Değiştiremeyeceğimiz şeyleri kabul etme huzurunu isteyeceğimiz yegane kapının da yüreğimizden açıldığını lakin şah damarımızdan yakın olan o birlikteliğe ulaşmanın bir ömür alabileceğini hatırlıyoruz.

Filmleriyle bize bizi hatırlatan, güzel sorular sorduran değerli yönetmene teşekkür ederken bir an önce cevapları da bulup yayınlamasını diliyoruz. Meraklısınca birkaç kez bile sıkılmadan izlenecek, Çehov öykülerinden esinlenerek çekilen filmi seyir listenize almanız tavsiye olunur...